

N:o 2.

Af herr **af Burén**, om bildande af en lånefond för skogshushållningens främjande.

Få äro de länder, för hvilka skogarne hafva så stor betydelse som för Sverige. Ju längre man öfverväger och undersöker denna fråga, desto mer måste man komma till den öfvertygelsen, att landets framtida välstånd, lycka och kulturutveckling till den grad är beroende af fortfarande rikedom på skog, att åt denna nationalskatt ej kan tillmätas tillräckligt stor vikt och betydelse.

Skogarne utöfva mer än all annan vegetation den ytterst viktiga rollen i naturens hushållning, att de icke allenast vidmagthålla jordens växtkraft oförminskad, utan dessutom under tidernas lopp alltmer förhöja dess fruktbarhet och småningom förbereda en för mera fordrande odlingsväxter tjenlig och användbar jordmån.

Men beröfvar man marken sin skogbeklädnad och låter man den ligga öppen för sol och vindar, förlorar den snart sin forna friskhet, myllagret förtäres genom luftens inverkan, jorden uttorkar allt djupare, förvittringsprocessen försvagas eller afstannar och jordens växtkraft förödes allt mer och mer. Växttäcket, som förr bestod af mossar, gräs och örter, förvandlas till ljung och lafvar, i fall icke marken, såsom mångenstädes varit fallet, slutligen blir så torr och mager, att den icke alls frambringa vidare någon vegetation. Kalläggandet af en förut skogbeväxt mark måste framkalla en viss större eller mindre förändring

i markens och luftens temperatur och fuktighet och genom vexelverkan med de kringliggande öppna fälten utöfva ett skadligt inflytande äfven på åkerbruket.

Vårt sekularsnille biskop Agardh har åt Skandinavien förebådat en framtid, liknande Islands och Grönlands nuvarande tillstånd, *om skogarne icke blifva bevarade*.

Insigt om skogarnes vigt saknades icke i gamla tider, hvilket framgår af lagar och uttalanden af framstående tänkare och statsmän. Så yttrade Cicero, att »allt, som blott är möjligt för styrelsen i en stat, borde göras för skogarnes tillökning och att alla hinder därför borde undanröjas».

Om ock skogarne i sydligare länder, der betingelserna för andra ömtåliga växters ymniga framalstrande förefinnas i rikligaste mån, kunna undvaras, men vi se, att äfven der pågår ett allvarligt arbete och anslås stora summor för att bota de skador, som skogsförödelsen äfven der framkallat, så vågar jag likväl påstå, att skogarne för vårt land med vårt nordliga läge äro rent af oundgängliga. I all framtid måste därför uti vårt för mera ömtåliga växter otjenliga land den vilda vegetationen fortfarande blifva rådande och frambringandet af skog bilda det öfvervägande och förnämsta sättet för jordens produktiva användning.

För hvarje folk och land utgör växtkraften hos dess jord den dyrbaraste och viktigaste källa till näring, bergning och välstånd, hvarför det ligger mycken vigt deruppå, att man bevarar, vårdar och förkofrar detta materiella vilkor för eget och efterkommande slägters framtid och välbefinnande, hvilket endast kan vinnas derigenom, att man särskildt i detta hänseende inser skogarnes stora betydelse.

Skogarnes inverkan i stort på de meteorologiska förhållandena i deras omgifning anser man likna den, som utöfvas af blankvattenyta sjöar och vatten. Liksom hafvet minska de såväl sommarens hetta som vinterns köld. De utjemna ytterligheterna i våra temperaturförhållanden och äro i synnerhet på höjder och i bergstrakter en väsendtlig orsak till, att vi ej lida vattenbrist under ytterlig torka, och deremot under stark nederbörd förskonar oss ifrån öfversvämningar och stora vattuflöden, som framkalla flerfaldig förödelse å den redan odlade jorden. Åkerjordens bördighet och afkastning måste till en icke ringa del krediteras på skogarnes konto, då de i hög grad skydda kulturväxterna mot den kalla nordanvindens deprimerande inverkan och derigenom påskynda sädens tillväxt och mognad. Emot snöskred och flygsand utgöra de det bästa skyddsmedel genom markens befastande och genom det mekaniska hinder, de bilda. Temperaturskilnaden mellan

de öppna fälten och den slutna skogen är märkbar för hvarje iakttagare, och skogarnes inverkan på kälbildningen är en allmänt känd sak. Barrskogsluften är genom sin rikedom på eteriska oljor, hvilka i sommarvärmen kunna kännas redan af luktsinnet, helsosam för respirationsorganen och utöfvar en botande verkan, hvarom uppförandet af sanatorier uti skogstrakter nu bära vittne.

Att växtverlden inverkar på klimatet, anses af många för en påtaglig sanning och styrkes af hvad som ofvan blifvit anfördt. — Gäller detta i allmänhet, så måste det gälla ännu mera om skogarne, som bestå af växtverldens största representanter, men icke nog härmed.

Skogarnes betydelse för våra behof af skogens produkter är ej mindre.

Bland alla råämnen, som naturen lemnar till människornas bearbetning, är trä utan tvifvel det nyttigaste och derjemte det mest outhärliga.

Brännveden bildar bland alla skogsprodukter de största massor af trä och tillfredsställer de viktigaste behof. I kalla och tempererade klimat är brännmaterial ett nödvändigt vilkor för det menskliga lifvets bevarande. Till brännved duglig skog kan växa äfven på kärr, myrar och berg. Alla äfven de värdelösaste träslag gifva oss brännved. Det är därför naturenligt, att icke blott hvarje land, utan jemväl hvarje del af detsamma, ja, hvarje trakt måste vara hänvisad till sig sjelf med hänseende till frambringandet af sin brännved. Den odlingsbara jordens ojemna fördelning leder visserligen dertill, att vissa trakter blifva till större eller mindre del uppodlade, medan åter andra till följd af sin ofruktbara beskaffenhet måste förblifva skogsbygder, men det är onekligen af mycket stor vikt för jordbruket och landtbefolkningen, att man så vidt möjligt kan erhålla sitt vedbehof från egen hembygd och icke behöfva transportera detsamma på längre afstånd. Då till odling otjenlig skogsmark finnes allmänt spridd öfver allt i landet, saknas ingalunda de naturliga betingelserna för ett fortfarande frambringande af detta i vårt kalla klimat outhärliga råmaterial.

Huru tryckande vedbrist kännes i norden, derom kunna många belysande exempel anföras. För att öfvertygas derom behöfver man blott se, huru den fattiga befolkningen eldar med björkris och huru en hel familj insamlar vindfällan i aflägsna skogar och på kälkar hemforslar densamma. I många socknar har tillgången på brännved blifvit så ringa, att lokal vedbrist förefinnes. I nödfall användes andra surrogat, såsom ljung m. fl. risväxter, och slutligen mångenstädes i brist på allt annat halm, hö, hafstång och spillning af husdjur.

En annan lika viktig och lika oundgänglig husbehofsartikel, som skogen frambringar, är *såg- och byggnadstimmer*. Byggnadstimret tillfredsställer i de nordiska länderna lika absoluta lefnadsbehof som brännveden. I vårt kalla klimat äro de hus, som uppföras af trä, de mest helsosamma. På landet äro de äfven de mest angenäma boningar och skulle så äfven vara i städerna, om de ej hade eldfarligheten emot sig.

Af de olika näringarnas behof af skogsprodukter måste i första rummet fästas afseende på jordbrukets, emedan detta är den ojämförligt största och viktigaste af alla våra näringar och se till, att våra skogar kunna producera de stora virkesmassor, som årligen erfordras till bostäder, ekonomibyggnader, stängsel, väg- och brobyggnader, verktyg, utensilier, husgerådssaker, åk- och körredskap m. m., och derefter de ännu större virkesmassor, som årligen användas och förbrukas för industriens behof, för skeppsbyggeriet, för alla våra jernvägar och till export för sågverkens behof. Från mastträdet till tändstickan och skoppliggen finnes en lång och talrik serie af mellanartiklar. »Det finnes icke något yrke, som kan hjälpa sig utan trä», säger en fransk författare, och en annan*) »af tusen olika slag är trädens användning, hvarförutom lifvet icke vore möjligt».

Tag bort vår export af trävaror, som enligt Sveriges officiella statistik uppgår till ett värde af 160 à 180 millioner kronor om året, och vi skulle uti vårt varuutbyte med utlandet komma till en ruinerande underbalans.

Till sist och icke minst vill jag framhålla det välgörande inflytande, som skogarne utöfva på folklynnets, och dess betydelse för folkens andliga lif har på ett förträffligt och synnerligen anslående sätt skildrats af en Arndt, en Agardh, en Z. Topelius m. fl.

Med undantag af Ryssland finnes intet europeiskt land, som har så stor areal skogsmark som Sverige.**)

I jemna tal har Ryssland 200 millioner hektar, Sverige 30 millioner hektar, Finland 20 millioner hektar, Tyska riket 14 millioner hektar, Österrike 10 millioner, Ungern 9 millioner, Norge, Frankrike, Spanien och Turkiet hvardera 8 millioner hektar o. s. v. i allt mindre arealer ner till Danmark, som endast har 186 tusen hektar.

*) Mille sunt usus arborum sine quis vita degi non possit. Plinius, Hist. nat. lib. XII. Srimoni, Manuale d'arte forestale.

**) Bil. 1.

Häraf har Ryssland af sina 200 millioner hektar räddat 60 %, Finland af sina 20 millioner hektar räddat 45 %, Tyska riket af sina 14 millioner hektar räddat 33 %, hvaremot Sverige af sina 29,484,514 hektar endast räddat 19 % eller 5,753,690 hektar, som enligt domänstyrelsens berättelse för år 1895 utgör arealen af Sveriges statsskogar, der en ordnad skogshushållning med dess tvenne grundmoment *omtänke för återväxt och en uthållig afverkning* under garanti är införd och bestämd.*)

Frånräknas icke våra nuvarande kommunalskogar, så äro öfriga 81 % eller 23,720,824 har prisgifna åt förödelsens styggelse. Nog finnes det en och annan privat person, som söker att bevara sin skog, så länge han lefver, men i det stora hela får man det intrycket, att *många quadratmil* såväl i norr som i söder finnas, der träkapitalet är lika med noll, hvilket sorgliga förhållande med all önskvärd tydlighet framgår af länsstyrelsernas senaste 5-årsberättelser, der nästan öfverallt klagas öfver kalhuggning utan återväxt, öfverafverkning, skogsförödelse, sköfling och ruin**). En sådan hunger efter skog, som på senare åren uppstått, har sannolikt aldrig tillförene visat sig. Man häpnar, då man från norra Sverige får höra de höga pris som der betalas för sågtimmer på rot, och hvar helst i södra Sverige det finnes en större eller mindre skogstillgång, nog leta sågverkspatronerna på den och betala för densamma fabulösa pris. Rätt eget är att iakttaga, huru, der jernvägar skola byggas och löpa fram genom skogstrakter, sågverksindustrien följer med den okulära besigtningen och köper skogen rubb och stubb utefter den blifvande jernvägslinien, och allt detta utan en tanke på att bereda återväxt, ännu mindre uthållig afverkning, och likväl ligger allt detta med de alltjemt stigande virkesprisen i sjelfva sakens natur, och orsaken dertill är, att den uthålliga skogshushållningen är olämplig såsom enskildt företag. Dess omöjlighet eller oförmåga att fortbestå såsom sjelfständig näring och dess förening med jordbruk, bergsbruk, jernbruk m. fl. industriella inrättningar utgör det evidentaste bevis för rigtigheten häraf. Skogens långa utvecklingstid gör jordegaren likgiltig för den först efter ett par mansåldrar väntade skördens bättre eller sämre beskaffenhet. Träkapitalets låga rentabilitet utgör ett motiv för dess realiserande. I främsta rummet är det dock jordegarens behof af penningar, som föranleder och tvingar honom att nedhugga skogen, så snart dess alster kunna föryttras utan afseende

*) Bil. 2.

**) Bil. 4.

derpå, att träkapitalet och skogens afkastning i en lång framtid derigenom tillintetgöres. Den enskilde vill öka sina inkomster så mycket som möjligt utan afseende på följderna deraf och en nödstäld jordägare gör sig af med det sista trädet likasom den sista kronan, och den fullkomligt skoglösa jorden användes efteråt hellre till betesmark, än man underkastar sig en betungande inbesparing af trämassor och kapital under en mycket lång framtid.

Inga verkliga resultat kan man heller förspörja af landstings och hushållningssällskaps bemödanden att framkalla återväxt å den ödelagda marken å de enskilda hemmansskogarne, och ännu mindre finner man en ordnad skogshushållning med uthållig afverkning med undantag af de få platser i Göteborg och Bohus län, der hushållningssällskapet inköpt mark och deraf bildat sig en kommunalskog med ordnad och garanterad skogshushållning.

Man har sökt och söker ännu att råda bot för denna skogsförödelse å de privata skogarne genom lagbud, såsom förbud mot skogars borthuggande och markens uppodling till åker och äng utan dertill af föreskrifna myndigheter meddeladt tillstånd, kulturtvång eller åläggande att till skogsväxt återodla afverkad mark, förbud att för export hugga träd, understigande en viss minimidimension, vissa traktors fridlysning för all afverkning o. s. v., men om man undersöker hvad som genom lagar kunnat ernås för den enskilda skogshushållningens förbättrande, så måste erkännas, att det varit mycket litet, om ens något. God hushållning har derigenom aldrig blifvit framkallad, och om skogens förstöring i något enstaka fall kunnat förebyggas, så har skogshushållningen härigenom förvandlats till en tvångsnäring utan lif och utveckling. Lika litet som någon annan näring har skogsbruket kunnat väckas, uppbringas och ens bibehållas genom tvångslagar. För de enskilda skogarnes skenbara upprätthållande har man derigenom skapat ett system af ofrihet och korruption. Ingenstädes har man därför vågat hysa sådan tillit till dylika lagar, att man skulle ansett dem tillräckliga och betryggande för ett lands framtida skogsproduktion. I det längsta bör man därför söka undvika ett dylikt vanmäktigt, illusoriskt och vårt nationallynne sårande system.

Helt annorlunda gestalta sig förhållandena med våra kommunalskogar (häradsallmänningarne), som äro ställda under statens vård och förvaltning. Der har man icke blott garanti för en betryggande återväxt, utan äfven säkerhet för en ordnad och uthållande skogshushållning. Den organiserade kommunen är särdeles väl egnad att besitta och uthålligt förvalta skogsegendom. Emedan kommunen har obegränsad

fortvaro, kan den utsträcka sina beräkningar till en aflägsen framtid, och vid alla dess företag och anordningar är den förpligtad att icke endast taga de nu lefvande medlemmarnes, utan äfven framtida generationers behof i betraktande, men då en rättvis fördelning af skogens afkastning mellan nutid och framtid icke kan ske annorlunda än genom strängt tillämpande af uthållighetsprincipen, så följer deraf, att kommunen måste vara en för skogarnes fortbestånd betryggande besittningskategori, *dock endast under den förutsättningen, att dessa kommunskogar ställas under skogsstatens uppsigt och förvaltning efter enahanda grunder som statsskogarne.* Endast under denna förutsättning bildar en kommunalskog en fortfarande tillväxande källa till rikedom och välstånd, hvars betydelse och värde icke kan uppskattas nog högt. Man har äfven med skäl framhållit, att kommunalskogar bilda ett vid fosterbygden fasthållande element för delegarne, hvilka efter bortflyttning förlora den del af sina förra inkomster, som kommit från den gemensamma skogen. En mera naturlig sparbank än en kommunalskog kan under våra förhållanden svårligen uttänkas, men den måste ställas under statens uppsigt, ty öfverlemnad åt kommunens fria nyttjande, äfven om allmänna föreskrifter om god och sparsam hushållning äro gifna, kan den blifva långt sämre vårdad än till och med en privatskog. Der rigtiga och ändamålsenliga åtgärder blifvit vidtagna, utgör deremot kommunalskogen en betryggande besittningskategori, som med ingenting annat kan jämföras än en *kronopark*.

Då förvärfvandet af kommunalskogar numera ej kan ske på annat sätt än genom köp, så framgår af hvad som blifvit anfördt, att på samma sätt som svenska staten nu af enskilde inköper mark för att bilda statsskogar, så hafva vi uti inköp af enskildes mark för bildandet af kommunalskogar, som ställas under skogsstatens vård och förvaltning, den enda räddningen och det säkraste värnet emot skogsförödelsen i vårt land.

Här möter sannolikt den invändningen, att statens fortsatta inköp af mark för bildandet af statsskogar utgör en tillräcklig garanti mot skogsförödelsen och dess ödesdigra följder, men undersöker man å ena sidan den ökning, som statens skogar under årens lopp undergått, som enligt domänstyrelsens berättelser från åren 1875 till och med år 1896 uppgått till 109,116 hektar 91 ar, deraf för år 1896 endast 3,263 hektar 61 ar och å andra sidan de ofantliga vidder enskild skogsmark, som enligt samma berättelser för år 1895 är angifven till 23,720,824 hektar, utgörande 81 % af all befintlig skogsmark, samt inser vigten af att alla dessa kvadratmil kalmarker, som genom fortsatt planlös öfverafverk-

ning uppstått och der träkapitalet närmar sig noll, så fort som möjligt skogsodlas, på det att de ej må ligga så länge blottade, att all växtlighet upphör, och bemärker uti länsstyrelsernas senaste femårsberättelser yrkandet på ett kraftigt ingripande för att motverka de olycksdiga verkningarna af de privata skogarnes ödeläggelse, så får man en helt annan uppfattning. Nog är här tillräcklig anledning att göra allt hvad göras kan för såväl staten som för kommunen.

Då man fått öppna ögon för skyldigheten att hela hvad som är brutet, att återställa hvad som är förloradt, att återeröfra våra mer eller mindre värdelösa marker åt kulturen, och då man vet, att all mark duger till skogsodling, såväl kärr, mossar, myrar och sankmarker som flygsandsfält, svältor, ryar, skoglös betesmark, ofruktbar åkerjord och bergmark, så inses lätt, att alla goda krafter behöfva förena sig till gemensamt arbete för att rädda hvad som räddas kan.

Af endast mossar, myrar och sankmarker finnas i vårt land enligt hvad i berättelsen öfver andra nordiska landbrukskongressen i Stockholm år 1897 är angifvet, öfver 5 millioner hektar eller mer än tio millioner tunnland^{*)} och ingen lär väl kunna påstå, att man icke kan få skog att växa på dylika marker. Kan man icke få skog att växa på våra vattensjuka marker, ännu mindre kan man förvandla dem till sädesproducerande fält, men att de till odling för odugliga ansedda högmossarne äfven kunna odlas för sädesproduktion, derpå lemnar Svenska mosskulturföreningens försöksfält vid Flahult ett lysande exempel. Finnes det skog på gränsen mellan mossen och den fasta marken, och just på denna gräns förekommer vanligen den bästa skogen, så skogsodlar mossen efter dess utdikning sig sjelf från de omkringstående fröträden utan vidare kostnader, men att odla mossen till ett sädesproducerande fält är förenadt med mycket större kostnader, som oftast öfverstiger alla beräkningar, då deremot, sedan mossen är utvidgad och marken är sjelfsådd eller planterad med skogsfrö, under lång tid ej annat är af nöden än att låta skogen växa och se till, att de unga plantorna ej afbetas eller förstöras af kreatur.

Vare det långt ifrån mig att påyrka, att man skall upphöra med att söka förvandla så mycket som möjligt af våra mossar till sädesproducerande fält, ty sjelfklart är, att all mark, som *kan* förvandlas till åker och äng, efter hand bör dertill uppodlas, liksom det är af största vigt för vårt land, att vår jord användes på det mest vinstgifvande sätt och i öfverensstämmelse med *dess naturliga beskaffenhet och produktions-*

^{*)} Bil. 3.

förmåga, men säkert är, att arbetsfältet är så stort, att det räcker till för såväl det ena som för det andra, och kunna vi vara tacksamma, om vår generation med allvar och på ett praktiskt och förståndigt sätt kan börja att i dessa hänseenden förbättra hvad som är försummadt.

Bildandet af kommunalskogar borde särskildt för Norrland vara af stor betydelse. Man finner af länstyrelsernas femårsberättelser från Kopparbergs län, Jemtlands län, Vesternorrlands län, Vesterbottens och Norrbottens län, att sågverksbolagen för att komma åt skogarne »börjat inköpa sjelfva hemmannen och att detta förhållande utvecklat sig i en grad, som icke bådar godt för fortbeståndet af en sjelfgande jordbrukareklass». Om man undersöker orsaken till deraf föranledda klagomål, så skall man finna, att den består deruti, att hemmansegarne genom att sälja sina skogshemman till bolagen förlorat den inkomst, de haft af de skogar, de förut egt. Genom att bilda kommunalskogar skulle de efter hand återvinna denna för dem viktiga källa till inkomst, och emedan de (kommunalskogarne) icke få delas, emedan de icke få säljas och emedan de ställas under statens vård och förvaltning, hvarigenom det icke för sågverksbolagen blir möjligt att sköfva och ödelägga dem, skulle de lemna för all framtid en uthållande och stigande afkastning, som fördelas efter hemmantalet mellan hemmansegarne, på samma sätt som förhållandet nu är med våra häradsallmänningar; men uti länstyrelsens berättelse för Kopparbergs län anses det för skogarnes bestånd vara en fördel, att äfven sjelfva hemmanen komma i sågverksbolagens ego, der det bland annat anföres, att »all skog, som med eganderätt innehafves af bolag, skötes på ett för skogens framtida bestånd trygghande sätt». Om ock delvis detta är en sanning, så lär väl ingen likväl kunna bestrida, att kommunen är en ojemförligt säkrare skogsegare än bolagen. Kommunen har obegränsad fortvaro. Bolagen upphöra. Kommunen lefver lika länge som staten. Bolagen kunna upplösas efter 2:ne bolagsstämmor med en månads mellanrum. Som besittningskategori kan därför någon jemförelse dem emellan ej gerna ifrågakomma, alldenstund en sådan jemförelse alltid måste utfalla till fördel för kommunen.

Förr nöjde sig sågverksbolagen med afverkningsrätten, men nu köpa de äfven sjelfva marken, och detta i så stor utsträckning, att bolagen endast i Jemtland ökat sina fasta egendomar under femårsperioden 1891—1895 med icke mindre än 53,93 %^{*)}.

De exceptionella förhållanden, som bildat gemensamhetsskogar på

^{*)} Bil. 4.

några få ställen i Dalarne och som gjort dessa socknar till de rikaste landskommuner i Sverige, torde icke vidare kunna åstadkommas, men det borde väcka intresset för att bilda kommunalskogar öfverallt i vårt land. Beklagligen lära förhållandena der ej vara ordnade så, att de utesluta möjligheten för de allt uppslukande trävarubolagen att komma i besittning äfven af dem, ty de äro tyvärr icke ställda under skogsstatens uppsigt, vård och förvaltning. Nuvarande kommunalskogar (häradsallmänningar) utgöra 590,649 hektar 72 ar, deraf 310,155 hektar 27 ar äro ställda under skogsstatens vård och förvaltning och 280,494 hektar 45 ar under delegarnes bevakning och skötsel. I södra Sverige befintliga häradsallmänningar lemna sina delegare ganska afsevärda dividender. Göstrings kommunalskog (häradsallmänning) i Östergötlands län, hvori jag är delegare, lemnade åt Ekeby socken en utsyning, som, försåld på offentlig auktion,

belöpte sig för år 1894 till 37,59 kr. pr helt oförmedladt hemman.

»	»	»	»	1895	»	22,72	»	»	»	»	»
»	»	»	»	1896	»	24,50	»	»	»	»	»
»	»	»	»	1897	»	25,58	»	»	»	»	»
»	»	»	»	1898	»	30,85	»	»	»	»	»

En nybildad kommunalskog borde enligt min åsigt vara minst så stor, att den med beräkning af gällande virkespris kan gälda delegarnes alla krono- och kommunalutskylder. För Gellivare allmänning, som bildades den 24 maj 1895 och som står under skogsstatens vård och förvaltning, är genom nådigt bref af den 21 augusti 1896 bland annat bestämdt, att af dess afkastning skall i främsta rummet gäldas »å jordbruksfastigheterna inom socknen belöpande fastighetsbevällning, för jordbruksfastigheterna utgående landstingsskatt, för jordbruksfastigheterna utgående bidrag till skjutsentreprenaderna, samt för samma fastigheters bestämda bidrag till presterskapets aflöning».

Bland de marker, som snarast möjligt böra skogsodlas, äro sådana enskilde tillhöriga marker, som ligga inom de gamla kommunalskogarnes (häradsallmänningarnes) rāmärken och på dess gränser. Det finnes en mängd sådana inhägnade lägenheter, större och mindre bebodda torp och backstugor, kärr, ängar och sankmarker, ej sällan af obetydligt värde, tillhörande olika egare, som äro till stort men för den införda, uthålliga skogshushållningen och till stort hinder för skogens ordentliga vård och skötsel. Ofta nog är den befolkning, som der har sitt hemvist, mer eller mindre väl känd, och bevakarne hafva stort besvär att emot dem skydda skogen mot åverkan; i många fall är det omöjligt, emedan till följd af de filantropiska åsikter, som numera göra sig gällande i vår

lagskipning, dessa vagabonder ej det minsta genera sig för en stämning. De hafva ingenting att betala böterna med, och exempel finnas, att de med nöje göra sig en resa till länsfängelset, der de under straffets aftjenande erhålla god mat, fri bostad och uppassning och må der mycket bättre än i hemmet.

Det är klart för hvar och en, att dessa lägenheter äro kräftsår för skogen och dess skötsel. Inegorna utgöras vanligen af några kappland mager, utsugen jord, som hvar för sig är omgifven af gärdesgårdar med sin beteshage, som naturligtvis äfven den är inhägnad. Detta är nog en allmänt känd sak utan att derom vidare behöfva orda, och hvar och en inser nog samt, huru betydelsefullt för skogshushållningen det vore att få bort alla dessa lägenheter och i stället plantera dem med skog. Våra nuvarande kommunalskogar (häradssallmänningarne) skulle härigenom inom få år få ett helt annat utseende. Ju mera sammanhängande en skogskomplex är, desto bättre fyller den sitt viktiga ändamål. Jag anser dessa intagor till och med vara af så stor skada för de omkringliggande skogarne, att, om de ej kunna få köpas till rimligt pris, man borde ega rätt att expropria dem. Den skada, som dessa lägenheter åstadkomma i den slutna skogen, är en känd sak. För delgarne borde det därför vara en skyldighet att införlifva dylika marker med skogen. De vilja nog hafva sina utsyningar, men att deraf afsätta något för detta ändamål vilja de icke vara med om, och att tvinga dem dertill lærer icke vara möjligt. Under sådana förhållanden finnes icke någon annan utväg än att på annat sätt anskaffa medel för att inköpa dessa marker till skogsodling.

Ehuru jag ingalunda afser, att staten skall minska eller upphöra med sina markinköp för bildandet af statsskogar, utan tvärt om önskar, att dessa markinköp för statens räkning måtte fortgå, och såsom motiv härför framhålla statsskogarnes lätt insedda och af erfarenheten bekräftade fördelaktiga inverkan på statskreditens stärkande och höjande, så vågar jag likväl hysa den meningen, att markinköp för bildandet af kommunalskogar skulle lättare kunna genomföras.

Markinköp för förbättrandet och bildandet af kommunalskogar behöfva ej vara bundna af så tunga former, hvarmed markinköp för statens räkning äro förenade. Som bekant vidhäftar ofta enskildes mark uppsägbara hypotekslån, som ej få inlösas. Dessa kunna af kommunalskogen öfvertagas, hvaremot staten ej kan acceptera andra markinköp än sådana, som antingen äro gravationsfria eller intecknade för skuld, som genast kan uppsägas att betala, hvilket gifvetvis bör underlätta markinköpen. Angeläget är dessutom, att penningfrågan ordnas

så, att man ej går miste om fördelaktiga inköp. Alla köp äro affärer, och alla affärer fordra större eller mindre förlag, hvarför dylika förlag alltid böra vara tillgängliga. Icke heller behöfver man befara, att anbud till inköp af mark skall uteblifva, då man vet, att på domänstyrelsens bord ligga massor af anbud till köp, som af en eller annan anledning ej ännu kunnat afslutas.

Markinköpen för såväl bildandet af stats- som kommunalskogar böra enligt min uppfattning fortgå, så länge ingen garanti finnes, att enskildes skogshushållning icke leder till annat än skogssköffling. Först då känslan för skogarnes bibehållande, nödvändighet och fördelaktighet börja verka som en lefvande kraft hos folket, först sedan man med full säkerhet kan emotse, att den privata skogshushållningen verkligen kan öfvertaga den omtanke för skogarnes bibehållande, som ett strängt iakttagande och fasthållande vid den ordnade skogshushållningens grundmoment kräfver, nemligen *omtanke för återväxt och uthållig afverkning*, först då kan man upphöra med dessa inköp.

Hvarje kommun såväl i stad som på land bör ega rätt att, hvar den finner för godt, inköpa mark för att deraf bilda sig en kommunalskog och derifrån för all framtid skaffa sig en uthållande och stigande afkastning. En kommun i Malmöhus län kan skaffa sig en kommunalskog i Norrland eller i något annat län, lika väl som staten nu bildar sig statsskogar öfverallt i landet, och på samma sätt sälja årshygget på auktion till den högstbjudande. Med den alltjemt stigande efterfrågan på trä är ej svårt att finna köpare. På detta sätt kommer icke, såsom man från flera håll invändt, vissa landsdelar att erhålla fördelar, som andra komma att sakna. Denna och alla andra invändningar måste för öfrigt vika, då man inser skogarnes outhärlighet särskildt för Sverige och för människornas lif och verksamhet i allmänhet.

Jag har nu kommit till slutet af denna min motion, och sedan jag å ena sidan undersökt skogarnes betydelse för vårt lands klimat och bördighet, deras betydelse för våra dagliga lefnadsbehof, deras betydelse för vårt folks andliga lif, och å andra sidan framhållit den alltjemt pågående skogsförödelsen och att den privata skogshushållningen med eller utan lagstiftningsåtgärder ingalunda innebär någon garanti häremot, ej heller det kan, samt visat, att stat och kommun äro de enda betryggande besittningskategorier, som kunna rädda våra skogar från ödeläggelse, så anser jag det vara en statsangelägenhet lika vigtig, om icke vigtigare än mången annan, att här ingripa för att främja omtanken för skogarnes bibehållande genom bildandet af kommunalskogar.

Jag vill därför föreslå, att Riksdagen årligen beviljade en million kronor till en särskild fond med ändamål att genom räntefria lån främja en ordnad skogshushållning i vårt land, dels genom bildandet af särskilda kommunalskogar, som skola stå under skogsstatens vård och förvaltning, dels för att inköpa och skogsodla större och mindre lägenheter, som äro belägna inom de nuvarande häradsallmäningarnas råmärken och på dess gränser, och att denna fond förvaltas af statskontoret.

Enär återbetalning af de räntefria lånen ej kan ske, förrän kommunalskogen lemnar motsvarande afkastning, och detta är beroende af allt för många omständigheter, som icke kunna beräknas, såsom skogens läge, priset å skogsprodukter, omloppstiden, markens beskaffenhet m. m., måste återbetalningstiden för hvarje särskildt fall framdeles bestämmas, hvaremot, då lånet beviljas, säkerhet för återbetalningen och öfriga villkor af Kongl. Maj:t bestämmas.

För bedrifvande af en uthållig skogshushållning, hvarom här endast är fråga, erfordras icke blott mark, utan dessutom en serie af skogsbestånd, som kommer till successive afverkning. Det årliga afverkningsbeloppet skall ungefär motsvara hvad skogen tillväxer under samma tid, hvarför skogens bevarande för all framtid åt vederbörande kommuner ej får rubbas utan dertill af Kongl. Maj:t särskildt lemnadt tillstånd.

Skulle emot förmodan fonden ej helt eller delvis årligen utgå för det ändamål, för hvilket den blifvit bildad, må Kongl. Maj:t använda öfverskottet till markinköp för bildandet af statsskogar.

1:o. Hemställes att Riksdagen ville för sin del besluta som följer:

A) En särskild fond bildas med ändamål att genom räntefria lån främja en ordnad skogshushållning i vårt land;

dels genom bildandet af särskilda kommunalskogar, som skola stå under skogsstatens vård och förvaltning,

dels för att inköpa och skogsodla större eller mindre lägenheter, som äro belägna inom de nuvarande häradsallmäningarnas råmärken och på dess gränser.

B) Riksgäldskontoret skall i mån af behof och uppå requisition af Kongl. Maj:t öfverlemna till fonden

en million (1,000,000) kronor årligen från och med år 1900 tills vidare.

C) Fonden skall förvaltas af statskontoret.

D) I den mån fondens kapital och sedermera inflytande låneafbetalningar dertill lemna tillgång anvisas å fonden efter Kongl. Maj:ts bestämmande lån för det i punkten A) omförmälda ändamål på vilkor, som Kongl. Maj:t finner betryggande.

E) Sådan kommunalskog, som nu är nämnd, får ej utan Kongl. Maj:ts tillstånd afyttras eller förpantas; dock må afverkning och försäljning af virke och andra skogseffekter ega rum i enlighet med fastställd hushållningsplan och särskilda i vederbörlig ordning meddelade föreskrifter angående skogens skötsel.

F) Skulle under något år fonden ej utgå till hela beloppet för det i punkten A) omförmälda ändamål, må Kongl. Maj:t använda öfverskottet till bildandet af statsskogar.

2:o. Derest nämnda hemställan ej skulle i hufvudsakliga delar af Riksdagen bifallas, yrkas,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande hvilka åtgärder lämpligen böra vidtagas för det ändamål, som i punkten A) omnämnas, samt att Kongl. Maj:t ville till Riksdagens pröfning framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 23 januari 1899.

C. P. af Burén.

Bil. 1.

Europas skogsareal

— sammanställd enligt nyaste källor af prof. R. Weber, Preussen.

S t a t.	Skogsareal.	Skogsarealen är fördelad på följande olika slag af egare i procent af densamma.				
	Hektar.	Staten.	Stiftelser.	Kommuner.	Allmänningar.	Privata.
Tyska riket	13,900,612	32,7	1,3	15,2	2,5	48,3
Österrike	9,777,414	6,48	2,65	—	—	90,87
Ungern	9,183,591	16,14	6,74	23,13	21,88	32,11
Europeiska Ryssland (utom Finland)	193,195,515	60,3	—	—	—	39,7
Finland	18,917,235	44,5	—	—	—	55,5
Sverige, enligt domänstyrelsens berättelse 1895	29,484,514	19	—	—	—	81
Norge	7,762,100	12,52	—	2,66	—	84,82
Danmark	185,744	icke särskild uppgifven.				
Nederländerna ...	227,534	—	—	—	—	—
Belgien	489,423	5,1	1,0	30,6	—	63,8
Britannien	1,261,872	—	—	—	—	—
Frankrike	8,397,131	10,70	0,35	22,50	—	66,45
Schweiz	781,984	4,19	—	66,45	—	29,36
Italien	5,025,893	3,8	—	43,0	—	53,8
Grekland	820,000	80	—	—	—	20
Spanien	8,637,715	82,2	—	—	—	17,8
Portugal	471,830	—	—	—	—	—
Turkiet	8,300,923	om besittningars fördelning saknas uppgifter.				
Rumänien	1,976,000					
Serbien	2,090,592					
Summa hektar	320,887,622	—	—	—	—	—

Enligt i finska forstföreningens meddelanden publicerad beräkning skulle skogar intaga 31 procent af vår världsdels totalvidd, som skulle omfatta i rundt tal en milliard hektar, hvaraf således $\frac{1}{3}$ skulle utgöras af skogar.

Svenska skogarnes ytvidd år 1895
enligt domänstyrelsens berättelse.

	Hela ytvidden utan vatten.	D e r a f		Statsskogar.		Enskilda skogar.	
		Inegor.	Utmark, fjellmar- ker från- räknade.	Areal.	% af utmarks- arealen.	Areal.	% af utmarks- arealen.
	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.		Hektar.	
Norrbottnens län	9,916,564	208,282	5,882,582	2,782,415	47,3	3,100,167	52,7
Vesterbottnens län	5,586,857	190,382	3,637,142	1,330,365	36,6	2,306,777	63,4
Jemtlands län	4,737,315	93,345	3,575,915	194,733	5,4	3,381,182	94,6
Vesternorrlands län	2,416,696	147,227	2,237,333	192,874	8,6	2,044,459	91,4
Gefleborgs län	1,831,384	176,332	1,655,052	97,462	5,3	1,557,590	94,7
Kopparbergs län	2,815,050	200,991	2,614,059	486,467	18,6	2,127,592	81,4
Vermlands län	1,754,986	246,638	1,508,348	52,551	3,5	1,455,797	96,5
Örebro län	828,988	186,088	642,900	30,224	4,7	612,676	95,3
Vestmanlands län	646,210	177,048	469,162	37,817	8,1	431,345	91,9
Upsala län	512,087	184,623	327,464	47,900	14,6	279,564	85,4
Stockholms län	747,535	197,860	549,675	28,234	5,1	521,441	94,9
Södermanlands län	627,104	179,455	447,649	48,737	10,9	398,912	89,1
Östergötlands län	994,590	305,887	688,703	53,499	7,8	635,204	92,2
Gotlands län	311,660	91,138	220,522	9,002	4,1	211,520	95,9
Skaraborgs län	808,118	365,896	442,222	59,924	13,5	382,298	86,5
Elfsborgs län	1,184,465	281,030	903,435	53,033	5,9	850,402	94,1
Göteborgs och Bohus län	489,559	112,677	376,882	32,631	8,7	344,251	91,3
Kalmar län	1,096,197	239,302	856,895	57,892	6,8	799,003	93,2
Jönköpings län	1,061,628	272,584	789,044	61,872	7,8	727,172	92,2
Kronobergs län	890,666	200,336	690,330	51,822	7,5	638,508	92,5
Hallands län	477,134	165,100	312,034	15,694	5,0	296,340	95,0
Blekinge län	289,571	82,459	207,112	5,344	2,5	201,768	97,5
Kristianstads län	620,140	276,452	343,688	19,732	5,7	323,956	94,3
Malmöhus län	474,984	369,618	106,366	3,466	3,3	102,900	96,7
Summa	41,119,488	4,950,750	29,484,514	5,753,690	19,0	23,730,824	81,0

I denna tabell, som afser att utvisa statsskogarnes och de enskilda skogarnes areal i procent af landets utmark, hafva nybyggesskogar och allmannings- eller besparingsskogar, såsom ej hänförliga till egentliga statsskogar, upptagits bland de enskilda skogarne. Norrbottens fjellmarker antagas utgöra 3,825,700 hektar. Vesterbottnens fjellmarker antagas utgöra 1,759,333 hektar. Renbetsfjellen jemte till deras utvidgning inköpta områden i Jemtlands län utgöra 1,090,191 hektar.

Bil. 3.

Areal af vattensjuk mark, mossar, myrar och sankmarker
inom Sveriges olika län.

S v e r i g e s l ä n .	Qvadrat- kilometer.
Stockholms län	200
Upsala län	450
Södermanlands län	300
Östergötlands län	800
Jönköpings län	1,464
Kronobergs län	1,257
Kalmar län	1,100
Gotlands län	300
Blekinge län	50
Kristianstads län	456
Malmöhus län	122
Hallands län	400
Göteborgs och Bohus län	40
Elfsborgs län	847
Skaraborgs län	800
Vermlands län	2,000
Örebro län	900
Vestmanlands län	600
Kopparbergs län	3,600
Gefleborgs län	2,400
Vesternorrlands län	2,900
Jemtlands län	6,000
Vesterbottens län }	25,000
Norrbottens län }	
Summa kvadratkilometer	51,986

1 kvadratkilometer lika med 100 hektar.

1 hektar lika med 2,0257 tunnland.

51,986 kvadratkilometer, lika med 5,198,600 hektar.

5,198,600 hektar lika med 10,430,804 tunnland.

Bil. 4.

**Några utdrag från länsstyrelsernas femårsberättelser
åren 1891—1895 rörande de enskilda skogarne.**

Vesternorrlands län.

Dimensionernas nedgående å de enskilda skogarne antyder obestridligt, att tillgången på grofva träd mycket reducerats. Å omfattande trakter företrädesvis närmare kusten har virkesförrådet nedbragts under normalstadiet. Att en ändring, åsyftande bättre skogsvård, vore önskvärd, derom äro meningarne icke delade.

Vesterbottens län.

Hushållningen med de enskildes skogar sker ingenstädes efter ordnad plan. Å de hemman, hvilkas egare haft oinskränkt dispositionsrätt till skogen, har utan tvifvel afverkningen gått betydligt utöfver hvad som varit förenligt med skogens bestånd.

Jemtlands län.

Hvad de enskilda skogarne inom länet beträffar, så har det i de två senaste femårsberättelserna omförmälda förhållande, att trävarubolagen, som tidigare inskränkte sig till att förvärfva allenast afverkningrätt till träden, medan skogsmarken förblef i hemmansegarnes ego, börjat inköpa sjelfva hemmanen, utvecklat sig i en grad, som icke bådär godt för fortbeståndet af en sjelfegande jordbrukareklass. År 1885 egde bolagen sålunda 17 % af samtliga hemman i provinsen

Herjeådalen, hvarest denna rörelse framträdte starkast, år 1890 27 %, och vid 1895 års slut voro redan i deras ego 53,222 mantal eller 37,05 % af provinsens hela skattetal, 143,663 mantal.

I tabell H (sid. 11) meddelas uppgifter rörande bolagens jordförvärf i de olika socknarne i länet, och framgår deraf, att bolagen, som år 1890 egde 98,228 mantal, eller föga öfver 10 % af länets hela skattetal, vid slutet af år 1895 egde 151,201 mantal eller 15,51 % af hela skattetalet, och således under femårsperioden sett sina fasta egendomar ökas med 53,93 %. Med säkerhet kan dock antagas, att dessa siffror äro för låga och att i sjelfva verket en vida större del af hemmanen inom länet redan år 1895 öfvergått från sina ursprungliga egare, bönderna, i »storkapitalets» händer. Dels hafva nemligen många af bolagen gjorda köp icke blifvit vid mantalsskrifningarne anmälda eller ens lagfarna, och dels bedrifves skogsafverkning för export i vidsträckt omfattning äfven af enskilde affärsmän, hvilka för att försäkra sig om tillgång till skog inköpt en betydlig mängd hemman, som sålunda öfvergått ur den jordbrukande befolkningens ego till att tjena trävarurörelsens intressen, utan att säkra uppgifter om antalet och storleken af sådana hemman kunna erhållas.

Forskar man efter orsaken till den stora hastighet, hvarmed jordens öfvergång till trävarubolagen eger rum, så framträda i första rummet de stora skogsarealer, som vid afvittringen tilldelats hemmanen i länet och förlänat dessa ett värde, som icke står i något förhållande till den afkastning, hemmansbruket kan lemna. Då i följd häraf för hemmanet ofta utan svårighet kan erhållas en köpesumma, som utlånad lemnar i ränta ett högre belopp än värdet af hemmanets afkastning äfven i goda år, så förledes härigenom lätt jemväl en oberoende hemmansegare att afhända sig sin egendom. Men de fleste hemmansegare inom länet äro skuldsatte och skogarne till deras hemman länge sedan åt bolag upplåtna till afverkning, så att hemmansegarne deraf icke kunna hemta någon inkomst, kanske för en lång tid framåt. Frestelsen att sälja blir naturligen härigenom starkare och öfvergår vid tillfällena af betryck till en nödvändighet. En sådan nödvändighet hafva särskildt laga skiftena för mången hemmansegare varit, i det han för att skaffa medel till gäldande af de med skiftet förbundna dryga kostnaderna ej haft annan utväg än att sälja hemmanet.

De menliga följderna af denna jordens öfvergång till trävarubolagen inskränka sig ej endast till de olägenheter, som i socialt hänseende åtfölja den sjelfegande jordbrukareklassens undergång och ersättande med oftast utfattiga arrendatorer eller landbönder, utan torde

ock i en framtid derur uppstå svåra hinder för tillgodogörande för odlingen af länets utomordentliga tillgångar på dertill användbar mark.

Gefleborgs län.

Den för länet vigtiga skogshushållningen har, särskildt hvad angår åtgärder för skogarnes framtida bestånd, af allmogen nästan alldeles försummats. Då flerstädes en verklig skogssköfving egt rum, hafva grundade farhågor uppstått med afseende å den framtida skogshushållningen.

Vestmanlands län.

Å den ojemförligt största delen af enskildes skögsområden lemnas hvarje tanke på skogens återväxt och desslikes på en uthållig afkastning vind för våg.

Vermlands län.

Genom ombesörjandet af naturlig eller med konst verkställd återväxt skulle länets skogar erhålla förmåga att afkasta dubbelt så mycket, såväl virke som penningar, än som nu är fallet. Allt för stora kalhyggen göras, så att naturlig återväxt ej infinner sig.

Södermanlands län.

Nödvändigheten af att kraftigt ingripa för att motverka de olycksdiga verkningarne af det oeffterrättliga sätt, hvarpå skogarne inom länet behandlas, blifver med hvarje år större. Att öfverafverkning eger rum å privatskogarne, kan ej bestridas. Dertill kommer, att afverkningen, oafsedt att den mestadels tagit för stora dimensioner, bedrifves på ett oförståndigt sätt, så att återväxten, som skulle ersätta den afverkade skogen, hindras eller försvåras. En dylik skogshushållning måste snart leda till skogens ruin, om ej en damm sättes härför.

Elfsborgs län.

Beträffande de enskilda skogarne förefinnes icke någon ordnad skogshushållning. Från några orter klagas deröfver, att allmogen vid

afverkningen icke ens qvarlemnar erforderliga fröträd för att befordra återväxten.

Jönköpings län.

De enskilda skogarnes ödeläggelse gifver anledning till allvarliga farhågor för framtiden.

Kalmar län.

Skogsafverkningen inom Kalmar län har länge bedrifvits i en sådan omfattning, att faran för verklig skogsbrist i en nära framtid är öfverhängande. Gent emot den oerhörda afverkning, som sålunda eger rum, förefinnes å andra sidan icke någon tanke på skogens återväxt.

Göteborgs och Bohus län.

I allmänhet skötas de enskilda skogarne illa, och afverkning företages vanligen utan att plan eller beräkning göres öfver hvad skogarne uthållande kunna lemna eller med afseende på beredande af återväxt.

Blekinge län.

Den allmänt befintliga bristen på mogen skog gifver vid handen, att åldersgränsen för den äldre skogen alltmer nedgår.
